

Monenlaisia perheitä – monenlaisia verkostoja – monenlaisia tarpeita

Hyvä kohtaaminen erityisperheen hyvinvoinnin tukena

- lapsikuntoinen päiväkotikoti – päiväkotikuntoinen lapsi

KESY-materiaali ja -toimintamalli

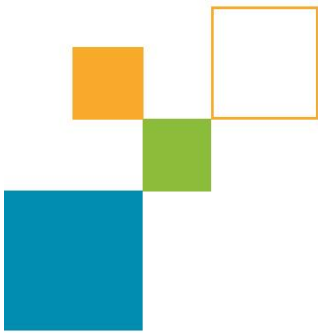
- lapsen kokonaisvaltainen kohtaaminen keskiössä

VIP-verkostopäivä, Jyväskylä 29.9.2020

Aslak Rantakokko, yhdenvertaisuusasiantuntija

Suomen Vanhempainliitto ry

Suomen Vanhempainliitto ry

Suomen Vanhempainliitto perustettiin vuonna 1907 nimellä Kotikasvatus-Yhdistys. Yhdistyksen perustajajäsenenä pidetään kansakoulutarkastaja Kaarlo Kerkkosta. Liiton ensimmäinen puheenjohtaja oli kirjailija Maria Furuhjelm.

Ajan kuvana kasvatukselliset haasteet ja huolenaiheet:

- *nuoriso* pelaa outoja pelejä
- *nuoriso* tanssii itsensä hengiltä
- *nuoriso* nukkuu liian vähän.

Ryhdyttiin kiertämään pitkin pitäjiä ja punaisena lankana kansalle kerrottava kasvatuskysymyksistä heidän omalla kielellään.

Vuonna 1912 palkattiin ensimmäinen puhuja, kuortanelainen maatilanomiantä Eveliina Ala-Kulju.

Opas vanhemmalle, jonka lapsi aloittaa koulun

Koulukoulu- verkkokurssi vanhemmille aukeaa 25.8.2020

Koulukoulu on maksuton, lyhyt verkkokurssi peruskoulusta koululaisten vanhemmille. Se vahvistaa jaettua ymmärrystä peruskoulun toimintatavoista, oppimiskäsityksestä ja arvopohjasta, sekä antaa vanhemmille uusia eväitä lastensa koulunkäynnin tukemiseen. Älylaitteella tai tietokoneella tehtävä lyhyt, maksuton verkkokurssi päivittää nykyvanhempien tiedot peruskoulusta ja auttaa ymmärtämään entistä paremmin, mitä nykykoulussa tehdään ja miksi. Etäkoulunkäynnin mahdollisesti yleistyessä yhteisen ymmärryksen vahvistaminen kotien ja koulujen [...]

Äitienpäivä – Suomen Vanhempainliiton Amerikan tuliaainen

IDEOITA
VANHEMPAINTOIMINTAAN

Korona

<https://vanhempainliitto.fi/2020/08/05/korona/>

Kokoamme tälle uutissivustolle vanhempainyhdistyksiä, varhaiskasvatusta, koulua ja lapsiperheitä koskevia tiedotteita ja uutisia koronaepidemiaan liittyen.

Etäkoulu on kodeille kuormittavaa, mutta ilon aiheitakin on löytynyt. Poikkeusoloihin siirryttäessä kotiin ryöpsähtänyt informaation tulva oli monesta vanhemmasta päästä huimaava. Tiedon määrä on kuormittanut etenkin perheitä, joissa on useampia lapsia. Useat kyselyyn vastanneet olivat kuitenkin tyytyväisiä siihen, että koteja tiedotettiin tilanteen kehittymisestä aktiivisesti.

Johdolle

Opettajille

Vanhempaintoimijoille

Yhdenvertaisuus

YHDENVERTAISUUTTA

PÄIVÄKOTIIN,
KOULUUN JA
VANHEMPAIN-
TOIMINTAAN

Suomen Vanhempainliitto

Kivuliaan tiedon äärellä?

- Erityisen tuen tarpeisiin liittyy usein vaikeita asioita, joihin ei ole olemassa valmiiksi pureksittua tietoa:
 - Ennakkoluuloja erilaisuutta kohtaan
 - Kiusaamista, väheksyntää, itsetunto-ongelmia
 - Vuorovaikutuksen haasteita
 - Vanhempien ja opettajan väsymystä, turhautuneisuutta, voimattomuutta
 - > On tärkeää tiedostaa ja hyväksyä tilanteen aiheuttamat vaikeatkin tunteet, sanallistaa niitä ja pyrkiä kohtaamaan toinen ihminen kunnioittavalla tavalla. Näin luodaan perusta luottamukselliselle ja hedelmälliselle vuorovaikutukselle.

YHDENVERTAISUUS

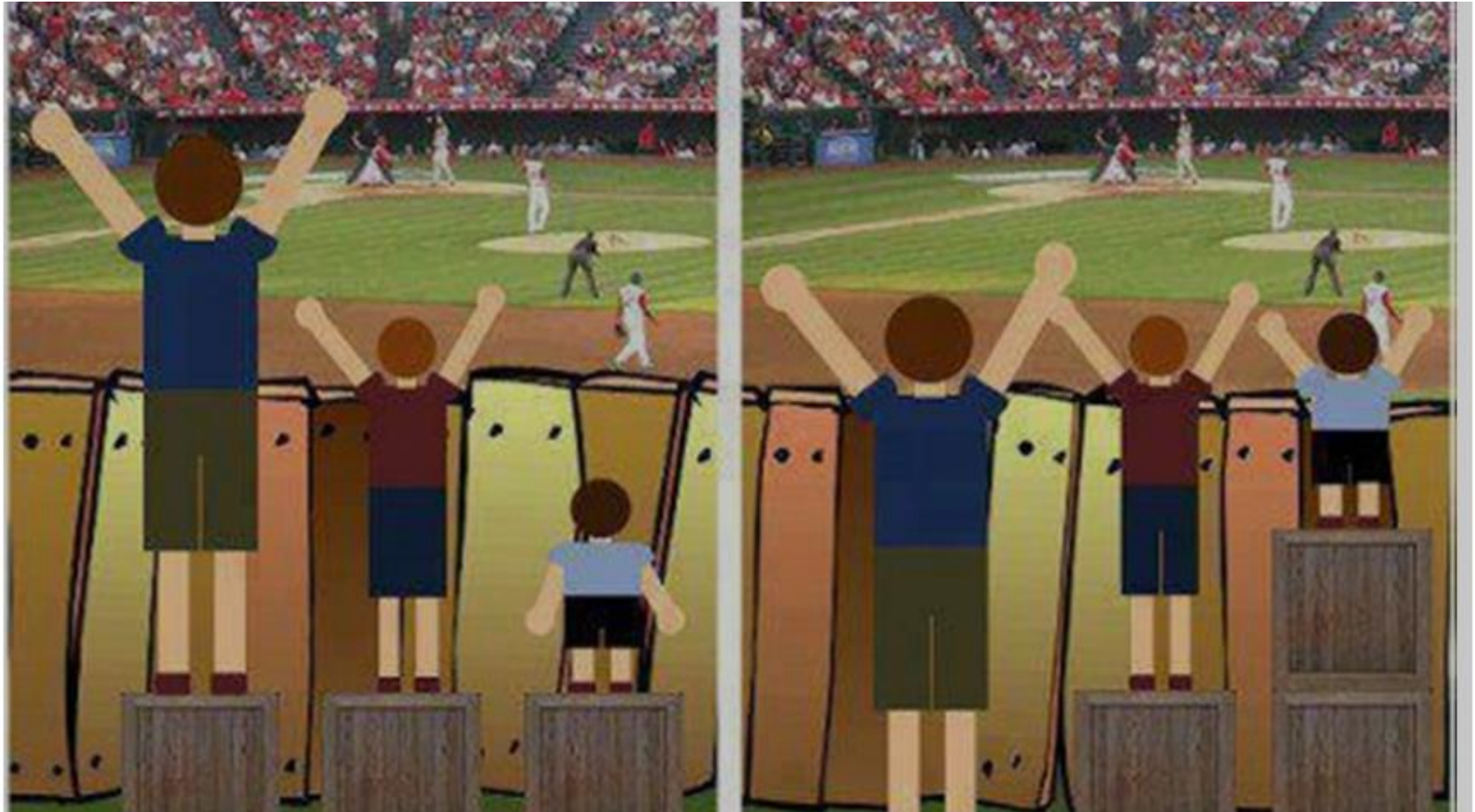
“Viime kädessä
kysymys on yhteisön
asenteista.

Siitä, että aidosti
ymmärretään ja
sisäistetään, ettei
ihmisyydessä ole
erivertaisuutta.”

Sauli Niinistö
Tasavallan presidentti

Samanlainen kohtelu ≠ yhdenvertaisuus

**Kaikille kaikkea –
vaiko jokaiselle jotakin tarpeensa mukaan?**

IHMISOIKEUDET

.NET

OPPIA IHMISYYDESTÄ

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen perustuslaillinen velvollisuus

Perustuslain 6 §:ssa säädetään oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta ja ihmisten välisestä tasa-arvosta.

Perustuslain pykälä sisältää myös yleisen yhdenvertaisuuslausekkeen, syrjintäkiellon, säännöksen lasten kohtelemisesta tasa-arvoisesti yksilöinä ja säännöksen lasten oikeudesta saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti sekä säännöksen sukupuolten tasa-arvon edistämisestä.

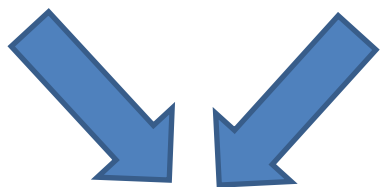
Yhdenvertaisuuslaki

Uudistettu [yhdenvertaisuuslaki](#) tuli voimaan 2015 alussa. Lain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa.

Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Yhdenvertaisuuslaki kieltää myös henkilön asettamisen muita epäedullisempaan asemaan. Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.

Kaikki erilainen kohtelu ei kuitenkaan ole syrjintää. Positiivisella erityiskohtelulla tarkoitetaan laissa tilanteita, joissa erilainen kohtelu on tarkoituksenmukaista tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi tai syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi tai poistamiseksi, tällöin kyseessä ei ole syrjintä.

Positiivinen erityiskohtelu

Kaikkien oppilaitosten tulee laatia toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma

Velvoite suunnitelman laatimiseen koskee kaikkia koulutusta järjestäviä oppilaitoksia eli

- esi- ja perusopetusta
- lukiota
- ammatillisia oppilaitoksia
- ammattikorkeakouluja, yliopistoja ja korkeakouluja
- vapaan sivistystyön oppilaitoksia.

Myös yksityiset, koulutusta järjestävät organisaatiot kuuluvat säännöksen piiriin.

Tasa-arvosuunnitelman tarkoitus on edistää oppilaitoksissa tehtävää tasa-arvotyötä. Tasa-arvosuunnitelma voi olla erillinen asiakirja, yhdistyä yhdenvertaisuussuunnitelman kanssa tai sisältyä johonkin muuhun asiakirjaan, esimerkiksi opetussuunnitelmaan.

Kaikkien oppilaitosten tulee laatia yhdenvertaisuussuunnitelma

Lainmuutoksen jälkeen velvoite yhdenvertaisuussuunnitelman laatimisesta koskee kaikkia koulutusta järjestäviä oppilaitoksia eli

- esi- ja perusopetusta
- lukiota
- ammatillisia oppilaitoksia
- ammattikorkeakouluja, yliopistoja ja korkeakouluja
- vapaan sivistystyön oppilaitoksia.

Myös yksityiset, koulutusta järjestävät organisaatiot kuuluvat säännöksen piiriin.

Yhdenvertaisuussuunnitelma voi olla erillinen asiakirja, yhdistyä tasa-arvossuunnitelman kanssa tai sisältyä johonkin muuhun asiakirjaan, esimerkiksi opetussuunnitelmaan.

Yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen

Yhdenvertaisuuslaki edellyttää, että oppilaitoksella on aina suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden lisäämiseksi. Lisäksi laki edellyttää, että yhdenvertaisuussuunnitelma tehdään yhteistyössä henkilöstön, oppilaiden ja opiskelijoiden sekä huoltajien kanssa. Suunnitelmassa edellytetään alkutilanteen kartoittamista.

ESTEETTÖMÄN TAPAHTUMAN TSEKKAUSLISTA KOULUILLE

Tarkista suunnittelemanne tapahtuman esteettömyys ja saavutettavuus. Listaa voi käyttää esimerkiksi koulun tai vanhempainyhdistyksen järjestämän tapahtuman suunnittelussa.

- ✓ kutsussa on kysytty mahdollisista [erityistarpeista](#) ja niihin pyritään vastaamaan
- ✓ tapahtumatila ja reitti sinne ovat [esteettömiä](#) ja tila on [terveellinen](#)
- ✓ ilmasto-olosuhteiden ja valon määrä pihalla on huomioitu
- ✓ tilassa on mahdollisuus käyttää [induktiosilmukkaa](#) ja korvatulppia
- ✓ äänentoisto, akustiikka ja valaistus ovat kunnossa ja muunneltavissa huomioiden [aistiylherkkyydet](#), [näkö-](#) ja [kuulovammat](#)
- ✓ [tulkeille](#) on oma tila ja välineet
- ✓ voimakkaat [tuoksut](#) on kielletty
- ✓ tapahtumassa esitettävä materiaali on [selkokielistä](#) ja saatavilla jo ennakoon sähköisenä
- ✓ tapahtuman ohjelma ja aikataulu ovat näkyvillä
- ✓ tapahtumaan on mahdollista osallistua myös etäyhteydellä
- ✓ yleisavustaja avustaja on käytettävissä tapahtuman aikana ja siitä on tiedotettu etukäteen ja jos osallistujalla on oma avustaja (myös sosiaaliseen esteettömyyteen liittyvä), häneltä ei peritä maksua
- ✓ koulun tapahtumat ovat taloudellisesti esteettömiä; perheen taloudellinen tilanne ei estä osallistumista koulun tapahtumiin
- ✓ lastenhoitotarpeeseen pyritään vastaamaan huomioiden [perheiden moninaisuus](#)
- ✓ koulu on sosiaalisesti esteetön ja [syrjinnästä vapaa alue](#)

Esteettömyys ja
yhdenvertaisuus ovat
osallisuuden kivijalka.

Kasvatusyhteisöjen merkitys erityisen ihmisentaimen elämässä?

vanhempainliitto.fi

Olet tärkeämpi kuin ehkä arvaatkaan, etkä päättä siitä

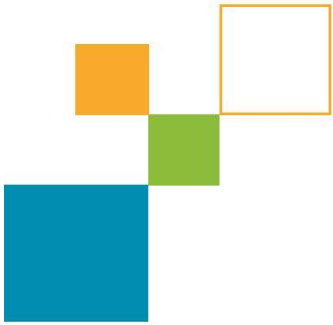

Vanhemmat toivovat, että:

- Pohditaan yhdessä keinoja lapsen tukemiseksi verkoston ammattilaisten kanssa
- Mikä auttaa kotona, päiväkodissa, entä koulussa? Vanhemmat arvostavat pedagogista asiantuntijuutta ja vinkkejä, ja haluavat tulla arvostetuiksi oman lapsensa parhaina asiantuntijoina
- Käydään vuoropuhelua lapsen kanssa, kotien kanssa, opettajien ja oppilashuollon henkilöstön sekä muun tukiverkoston kanssa
- Ammattikasvattajien konsultointi tuen kysymyksissä, jaettu opettajuus
- Vahvuuksien ja tarpeiden tunnistaminen, lapsen ja vanhempien arvostaminen, kunnioittaminen, luottamus
- Vahvuuslähtöinen ja riittävä viestintä rakentaa luottamusta
- Opettaja olisi ”asenneagentti” yhteisössään

**”Kun kehu lasta,
kehu samalla hänen
vanhempiaan”**

”Hei, XX-luokan oppilaat ja huoltajat! Olen XX:n historian opettaja UP, ja aloitin työt talossa tänä syksynä. Meillä oli tänään XX-luokan historian tunti iltapäivällä ja tapasin luokan ensimmäistä kertaa. Täytyy sanoa, että vaikka urahistoriaa ei kovin pitkästi takana ole, niin tämän päivän tunti oli ehdottomasti yksi parhaista kokemuksistani opettajan roolissa. Koko luokka toimi fiksusti, kohteliaasti ja yhteisistä keskusteluistamme välittyi minulle todella lämmin yhteishenki. Näiden hetkien vuoksi tätä työtä haluaa tehdä. Terv.UP.” (kahden peruskoululaisen äiti)

”Olin pari viikkoa sitten ohjaamassa työpajaa nuorten koulupoissaoloista ja taisin joka kierrokselle kertoa, että yläasteella 8.luokan luokanvalvoja oli tärkeä aikuinen. Tuulan kanssa käveltiin lähes päivittäin pysäkiltä kouluun ja hän kuunteli mun kuulumisiani ja jakoi omiaankin – mitään kovin ihmeellistä tuon vajaan kilometrin aikana ei puhuttu. Mä olisin voinut keskustassa hypätä bussiin, jonka päättäri oli koulun vieressä, mutta en tehnyt niin näiden kävelyiden vuoksi. Se koulua lähemmäs menevä bussi tais jopa viittä minsaa aikaisemmin tulla, mutta kävelyt Tuulan kanssa oli mulle hirmuisen tärkeitä. Ehkä hän olikin niissä enempi Tuula kuin opettaja. Työpajan yksi osallistuja kysyi, olenko kertonut hänelle, että kävelyt oli tärkeitä. En ole, mutta kirjoitin tänään kirjeen ja päätin kertoa.”
(lastensuojelun jälkihuollon vertaisnuori ja kokemusasiantuntija)

*Mitä yhteisöllisempi,
osallistavampi ja
yhdenvertaisempi yhteisö, sitä
hyvinvoivempia yksilöitä...*

***Tällaisen kulttuurin
muodostuminen lähtee
yksilöiden asenteista toisiaan
kohtaan ja siitä, MITEN yksilöt
kohtaavat toisensa***

***Arvostetaanko arjessa
tapahtuvia kohtaamisen ja
kerronnan hetkiä: "Mitä kuuluu?
Miten meni pääsiäisloma? Ope,
mä näin eilen joutsenen! Meille
tulee kissa. Mummi joutui
sairaalaan."***

***Luottamus syntyy kun ihminen
tuntee tulevansa kuulluksi;
nähdyksi ja arvostetuksi***

*-> Uskalletaan puhua myös
vaikeista asioista*

*-> Pätee myös vanhempien
kohtaamiseen*

Kohtaamisia opinpolulla

Kuka pärjää kohtaamisissa ja miksi?
Kannattaa kysyä vaikka nuorisotyöntekijöiltä.
”no se vaan pelaa niitten nuorien kanssa”

TUU OMANA ITTENÄ!

Talo on turvallinen tila **12-29 -vuotiaille** pojille ja nuorille miehille suk
moninaisuus huomioiden.

KASVATUSYHTEISÖN TULISI OLLA **TURVALLINEN** PAIKKA, JOSSA JOKAINEN VOI KOKEA **KUULUVANSA** JOUKKOON

Joukkoon kuuluminen tarkoittaa, että olen siellä missä haluan olla, ja toiset haluavat minut mukaan.

Joukkoon sopeutuminen tarkoittaa, että olen siellä, missä todella haluan olla, mutta toiset eivät välitä, olenko mukana vai en.

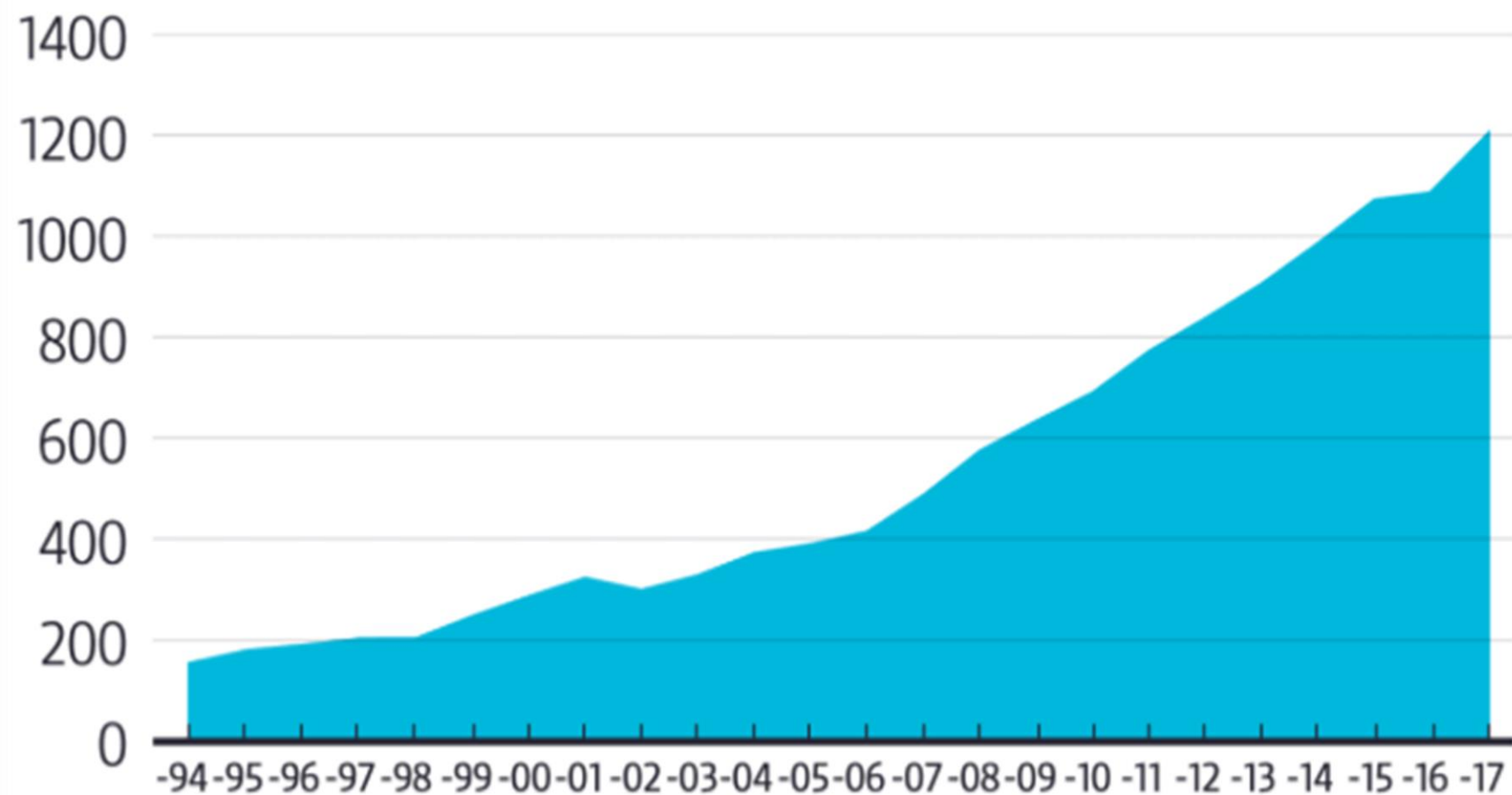
Joukkoon kuuluminen tarkoittaa, että minut hyväksytään, koska olen minä.

Joukkoon sopeutuminen tarkoittaa, että minut hyväksytään, koska olen niin kuin kaikki muutkin.”

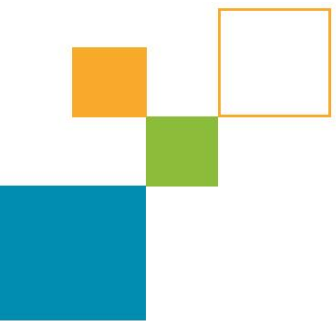
Lähde: Brené Brown 2013

Lähetteet nuorisopsykiatriseen erikoissairaanhoidoon 1994–2017

KÄYNNIT TUHATTA 13–17-VUOTIASTA KOHDEN | Lähde: THL

Kuva: Mikko Airikka | Yle Uutisgrafiikka

78,9% 2014-2018
30% 2017-2019

LAPSIKUNTOISEN KOULUN TUNNUSMERKISTÖÄ ERITYISPERHEIDEN KOKEMANA

Kokemuksia, näkemyksiä ja mielipiteitä

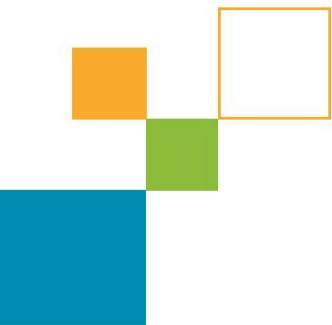
Valosa-hanke 2013-2015, Epeli-hanke 2016-2018

Yhdenvertaisuustoiminta 2019-2021

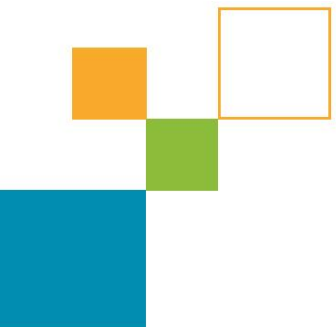
Suomen Vanhempainliitto ry

Aslak Rantakokko, yhdenvertaisuusasiantuntija

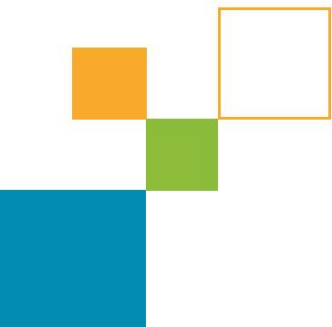
Sari Haapakangas, erityiskasvatuksen asiantuntija

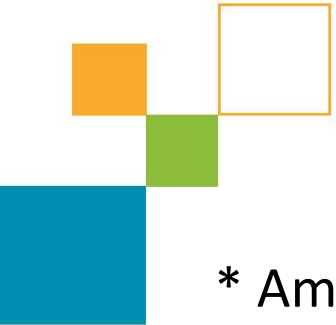
- * Yhteinen **tilannekuva** ja siihen perustuva tilanneanalyysi
- * Yhteiset, kaikkien tiedossa olevat **arvot, tavoitteet ja päämäärä**
- * Yhteinen ymmärrys siitä, **miksi teemme työtämme**
- * **Yksilöllisyys** työtä ohjaavana perusperiaatteena
(*"kun olet nähnyt yhden adhd:n, olet nähnyt vain yhden adhd:n"*)
- * Palkitseminen ja **pienenkin hyvän huomaaminen** luontevana osana työyhteisön toimintaa – lasten, vanhempien ja ammattilaisten
- * **Kehukulttuuri** ja "älänpääntö" arvossaan – vaikka väkisin ;-)
- * Käytänteet **haastavien tilanteiden** osalta valmiiksi mieitettynä
- * **Perusturvallisuus** mietittynä ja perusasiat kunnossa – rauha oppia

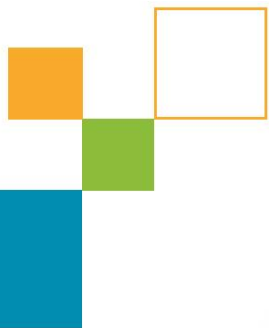

- * Kyky vetää viiva – itselle ja muille – **mikä riittää kenenkin kohdalla**
- * Jouston ja **vaihtoehtojen mahdollisuudet** käytössä
- * Yhteisöllisyyden aito ymmärtäminen – **yhteisölliset arvot**
- * **Osallisuuden, esteettömyyden ja yhdenvertaisuuden** ymmärtäminen
- * Hengissä pitävät tekijät tiedossa – **”11 dgn ja hyvä elämä”**
- * Oman työn **merkityksellisyys** ja sen perimmäinen ymmärtäminen
- * **Nähdyksi, kuulluksi ja kohdatuksi** tuleminen päivittäin sisäistettynä
- * Erityistä tukea tarvitsevan lapsen/nuoren **käyttöohje haltuun**
- * **Nuotit vuorovaikutukselle**, yleiset käsikirjoitukset, skripti kohtaamisille
- * Oppilaan ”turnauskestävyyden” ja **päivän kunnon huomiointi**
- * **Minäpystyvyyden kokemusten** tarjoaminen päivittäin

- * **Itsetunto, minäkuva, identiteetti** – mitä ne ovat ja miten ne vahvistuvat?
- * Lapsen elinympäristön tuottamien **stressitekijöiden suhde erityisyyteen** ja niiden huomiointi sekä tuunaaminen -> tietoisuus *
- * **Esteettömyyden ymmärtäminen** laajasti (asenteet myös)
- * **Sensitiivisyys**, kun sille on aika, tila ja paikka (sukupuoli, monikult.)
- * **Ammatillisuus romukoppaan toisinaan -> NESSUT ESIIN!**
- * **Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo kaikille näkyvinä**, tunnistettuina ja tunnustettuina arvoina, konkreettisina suunnitelmina ja toimenpiteinä
- * Toimintaympäristön ja **ihmisten spesifi tuntemus**/ymmärrys
- * **Asenteettomuus ja ennakkoluulottomuus** puhtaina ajatuksina
- * **Uskallus kokeilla**, vapaus tehdä ja sanoa asiat ilman pelkoja

-
- * Ammatillisen **agendan taitava ja tuottava piilottaminen**
 - * **Johtajan esimerkki**, näkemys ja kokemus
 - * **Laajemman vaikutuspiirin ymmärtäminen** lapsen ja nuoren hyvinvoinnissa (isä, äiti, sisaret, isovanhemmat, naapurit)
 - * **Olemassa olevien työkalujen** käytön mahdollisuus ja tiedostaminen
 - * **Armollisuus** -> vianetsinnästä luopuminen
 - * **Kaiken tietämisen** pakon & tuskan armahdus
 - * **Talon henki** ja **toimintakulttuuri** tiettäväksi työssä ja teoissa
 - * **Turvapaikanhakijat** tiedossa & **pimeät saunat** tarjolla
 - * **Tosiasiantuntijoiden käyttö** virkistävänä mahdollisuutena
 - * **Mahdollisuus** rajoja ylittävään **täydennyskoulutukseen**
 - * **Monoammatillisuuden sijaan moniammatillisuutta**
 - * **Toimintakyvyn olennaisin ymmärrettynä yhteisesti!**

JOHTAMISEN MERKITYS?

VALTA – VASTUU – VAPAAUS TEHDÄ

Johtamisen merkitys

*Inklusio ja koulutuspolitiikka –luento,
25.2. 2019, Oulun yliopisto.*

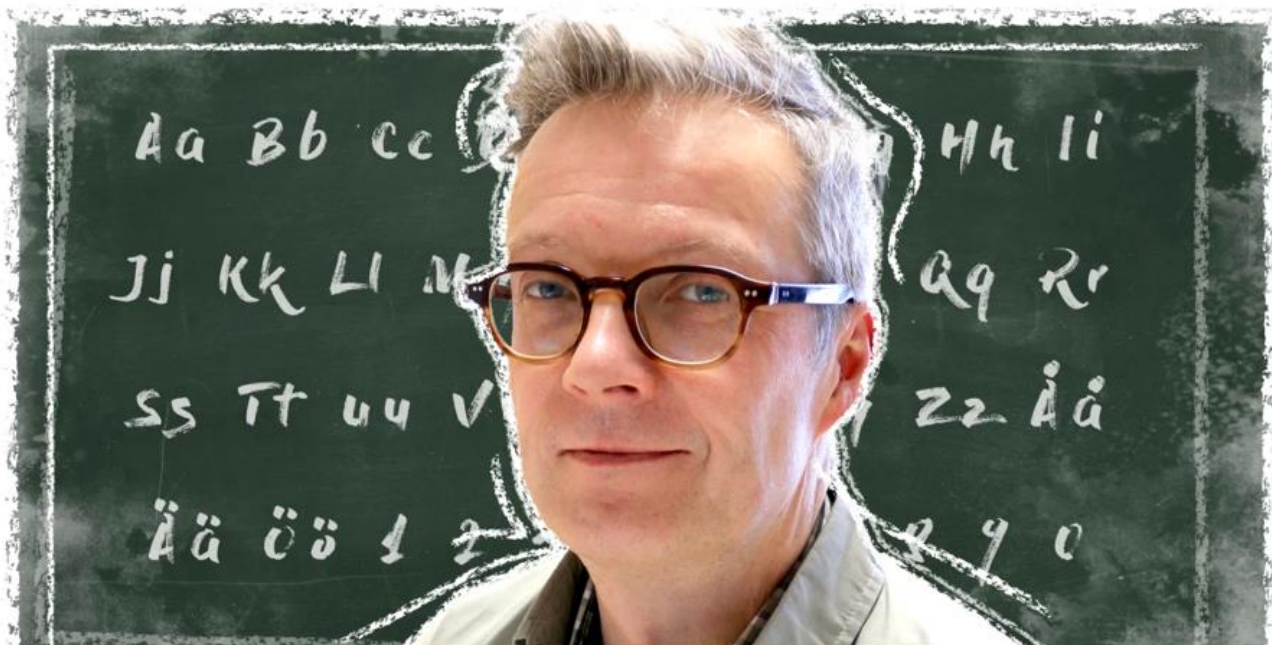
Dosentti, KT Päivi Pihlaja, Turun yliopisto.

- Johtamisen merkitys onnistuneessa toiminnan kehittämisessä tai uudistusten läpiviemisessä on merkittävä.
- Yksinkertaistettuna yksikön johtajat vaikuttavat opettajiin, jotka taas vaikuttavat oppilaisiin ja heidän oppimiseensa.
- Johtajien arvot, uskomukset ja yhteisymmärrys uudistukseen tekevät sen toteuttamisen ja vakiinnuttamisen mahdolliseksi (es. Poon-McBrayer & Wong 2013; Cheung & Wong 2009, Slater 2012)

Lappeen koulun rehtori: "Kehumalla kasvattaminen on järkevintä, mihin olen urani aikana törmännyt"

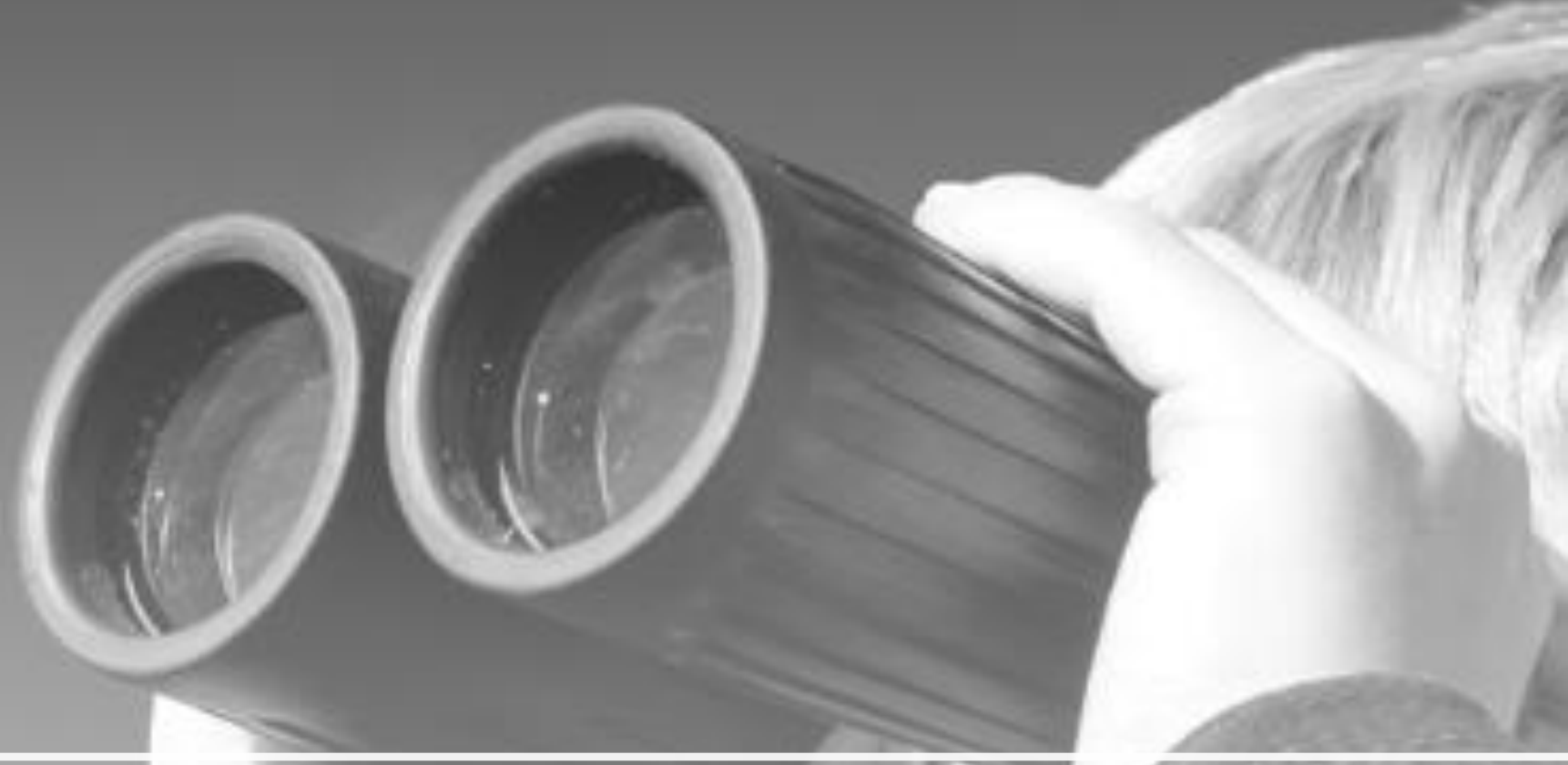
JAA: [f 4685](#) [t](#) [w](#)

"Myönteisen vuorovaikutuskulttuurin luominen ei ole yhtään vähentänyt rehtorin auktoriteettia. Tuntuu, että päinvastoin. Rehtorilla on yleensä muodollinen asema, jota lapset kunnioittavat, mutta jos siihen tulee lisänä vielä ihmisenä kunnioittaminen, niin sehän on vain hieno homma. Haluan olla kasvattaja ja puhua lapsille kunnioittavasti ja näyttää esimerkkiä omalla toiminnallani."

Lappeen koulun rehtori Ville Laivamaa Kuva: Yle / Mikko Lehtola ja Anu Heikkinen

**Kuka, mikä tai missä olen erityisperheen (usein)
moniammatillisessa tukiverkostossa?**

Millaisella kiikarilla lasta tarkkailen?

Hyvän huomaaminen – pienenkin...

*"Olemme kaikki ihmisinä samanlaisia siinä mielessä,
että yksilöinä olemme kaikki erilaisia"*

"We are all the same, that is, human, in such a way that nobody is ever the same as anyone else who lived, lives, or will live" (Arendt, Hannah, 1958)

**"Tutustuminen,
tunnustaminen
ja tukeminen"**

MYÖNTEINEN TUNNISTAMINEN

JOUNI HÄKLI & KIRSI PAULIINA KALLIO &
RIIKKA KORKIAMÄKI (TOIM.)

KESY

Keskustelu symbolein

Ovatko oppilaan kehitys- ja arviointikeskustelut aikuisten juttutuokioita?

Haluatko vahvistaa lapsen näkökulmaa moniammatillisessa keskustelussa?

Onko ryhmässäsi oppilas, joka ei juurikaan puhu?

Oppilaan osallisuus tulee varmistaa häntä koskevissa kehitys-, HOJKS- ja moniammatillisissa keskusteluissa kouluissa. Tähän tarpeeseen on kehitetty symbolipohjainen KESY- peli ja lapsilähtöistä kommunikaatiota tukeva toimintamalli.

KESY on pelimuotoon muokattu kommunikaatioväline, jonka kuvat ja tunnehymiöt on nopea napata käyttöön. Sijoittamalla kortteja alustalle, lapsi voi kertoa ja näyttää miten hänellä menee, riippumatta siitä millainen on hänen kykynsä sanallistaa asioita.

.

Materiaalin ja toimintamallin ovat tuottaneet Oppimis- ja ohjauskeskus Valterin Ruskeasuon yksikkö, Martinniemen koulu sekä Suomen Vanhempainliiton Epeli -hanke.

Materiaali on suunnattu alakoululaisille, mutta sitä voi soveltaa eri ikäisille lapsille ja nuorille sopivaksi.

PIKAOHJE

MIKÄ KESY ON?

- Kuvamateriaali ja toimintamalli lapsilähtöiseen keskusteluun
- Mahdollisuus kommunikaatioon, jossa verbaalisuus ei ole pääosassa
- Kurkistussikkuna oppilaan kokemusmaailmaan
- Oppilaan äänen vahvistumisen keino osana päätöksentekoa esim. kolmipor-
taisen tuen: HOJKS- tai HOPS-, kehitys-, arviointi- tai kuntoutuskeskustelu-
sa, joissa oppilas on mukana
- Kuvien ja käsitteiden kokonaisuus, jota voidaan käyttää riippumatta siitä
opiskeleeko oppilas oppiaineittain tai toiminta-alueittain
- Tutkimusperustainen väline, joka nojaa myönteiseen tunnistamiseen sekä
affektiiviseen ja positiiviseen pedagogiikkaan

MIKSI JA MITEN KESY TUKEE KESKUSTELUA?

- OPS kehottaa huomioimaan lapsikeskeisyyden koulun keskusteluissa
- Tuetaan kommunikaatiota, mikä lisää yhdenvertaisuutta
- Vahvistetaan oppilaan nähdä, kuulla ja osalliseksi tulemistä
- Kartoitetaan näkyviä ja piilossa olevia kykyjä, erityispiirteitä ja haasteita
- Tuetaan kodin ja koulun sekä moniammatillisten toimijoiden yhteistyötä
- Määritetään yksilölliset tavoitteet ja vahvuudet sekä tuen tarpeet
- Havainnollistetaan ja hyväksytään oppilaan kokemus itsestään ja
vuorovaikutussuhteistaan.

MITEN KESY- KESKUSTELU ETENEE?

1. Koulun aikuinen kertoo KESY:n idean ja kysyy, haluaako oppilas sen mukaan keskusteluun.
2. Oppilas sijoittaa kuvakortteja alustalle, pääosa on oppilaalla, aikuiset kom-
mentoivat kannustavasti.
3. Oppilas sijoittaa tunnekortteja ja lisäkortteja alustalle ja asioista jutellaan.
4. Mietitään yhdessä esille tulleita asioita sekä kirjataan tärkeät asiat, tavoit-
teet, tuen tarve, vahvuudet, käytännön toimet yms.
5. KESY-taulusta otetaan valokuva ja se tallennetaan, mikäli se sopii oppilaalle.

MILLAISEEN KÄYTTÖTARKOITUKSEEN KESY SOVELTUU?

Uusi opetussuunnitelma kehottaa huolehtimaan, että oppilas tulee nähdyksi ja kuulluksi omana itsenään, että hänellä on pääosa koulun keskusteluissa. KESY-kuvia hyödynnetään **oppilaan osallisuuden sekä koti-koulu-yhteistyön välineenä**. Tällöin yhdenvertainen ja yksilöllinen kohtaaminen mahdollistuu psyykkiset, fyysiset, sosiaaliset ja kulttuuriset piirteet huomioiden. KESY-keskustelussa oppilaan kokemus itsestään ja vuorovaikutussuhteistaan eri tilanteissa tulee näkyviin ja hyväksytyksi.

KESY:n avulla oppilas ilmaisee koulupäivään, oppimiseen, hyvinvointiin ja toimintakykyyn liittyviä ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteita. Hän pääsee aktiivisesti vaikuttamaan suunnittelu- ja arviointiprosessiin sen sijaan että kuuntelisi aikuisten kielellä käytyä palaveria.

Itsetuntoon ja minäkuvaan, opiskeluun ja kouluviihtyvyyteen vaikuttavien tekijöiden tiedostaminen auttaa oppilasta rakentamaan identiteettiään ja vahvistaa hänen selviytymiskykyään erilaisissa tilanteissa.

Aikuisille KESY-keskustelu antaa **tietoa lapselle merkityksellisten asioiden huomioimiseen sekä yksilöllisten opetus-, kuntoutus- ja tukijärjestelyiden suunnitteluun**. Nämä tekijät edistävät oppilaan hyvinvointia ja suovat mahdollisuuksia varhaiseen tukeen.

KESY:n avulla jutellaan oppilaan toimintaympäristöistä, koulunkäynnistä, oppimisesta ja oppiaineista sekä valmiuksista, vahvuuksista, tunteista, kiinnostuksen kohteista ja tarpeista. Leppoisa ilmapiiri, sanoittaminen sekä arvostava vuorovaikutus ovat tuokiossa tärkeitä. Juttelussa keskitytään oppilaalle merkityksellisiin asioihin, joskin sallitaan tilaa myös huolipuheelle. Käyttäjät soveltavat KESY-materiaalia tarpeisiinsa sopivaksi ja liittävätkin siihen tarvitsemiaan elementtejä.

KESY-keskustelu voidaan käydä oppilaan kanssa myös ennen yhteistä keskustelua huoltajan ja/tai moniammatillisen ryhmän kanssa, jolloin tallenne KESY-taulusta on keskustelun pohjana seuraavassa palaverissa.

Osta Kesy Valteripuodista

KATSO VIDEO

TULOSTA OHJEET

TULOSTA KESY DEMO

SASY – SAMTAL MED HJÄLP AV SYMBOLER

<https://vanhempainliitto.fi/videot/kettupeli-kesy-keskustelu-symbollein/>

<https://www.valteri.fi/tuote/kesy-keskustelu-symbollein-sasy-samtal-med-hjalp-av-symboler/>

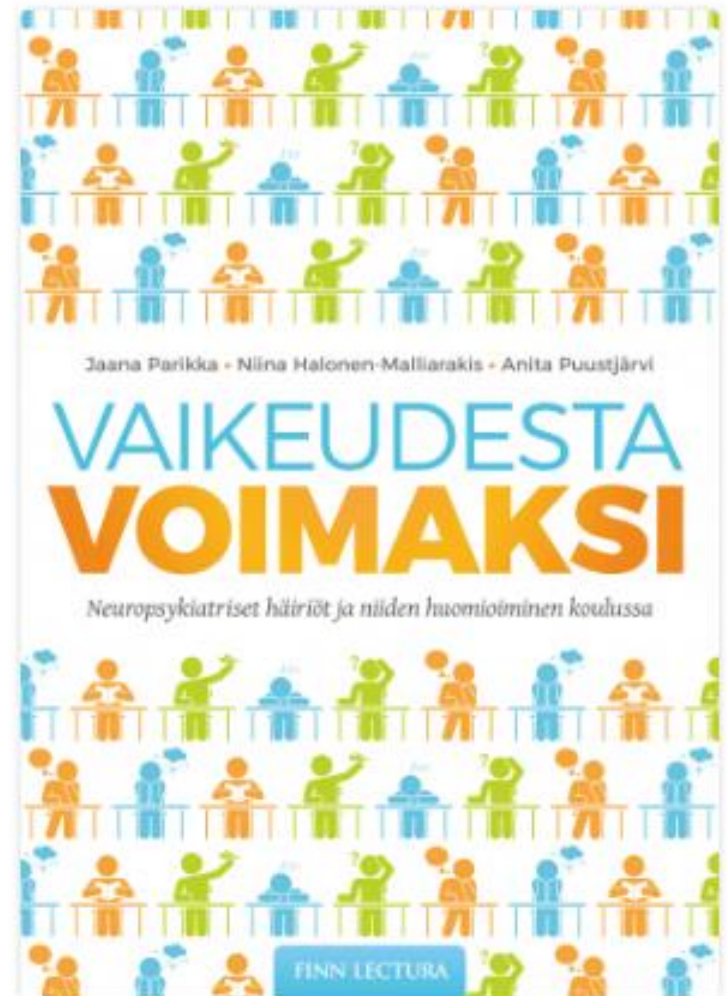

Wilho on Suomen Vanhempainliiton kehittämä, opettajille suunnattu työkalu vuorovaikutteisen vanhempainillan tai vanhempaintapaamisen järjestämiseen.

Kaikkien vanhempien ja perheiden tulee kokea olonsa tervetulleiksi koulussa ja koulun toiminnassa. Nopeasti monikulttuuristuvassa koulussa myös maahanmuuttajataustaisten vanhempien tulee kokea samoin. Vuorovaikutteinen vanhempaintapaaminen etenkin lapsen koulunkäynnin nivelvaiheissa luo hyvän pohjan kodin ja koulun yhteistyölle.

Materiaalissa on huomioitu erityisesti maahanmuuttajavanhempien osallisuuden vahvistaminen. Wilho sisältää keskusteluun kannustavia teemoja, jotka on käännetty kuudelle eri kielelle: ruotsi, englantia, venäjä, viro, arabia ja somali.

Vaikeuksia ymmärtää vs. vaikeus tulla ymmärretyksi?

Työkaluja osallisuuteen, yhdenvertaisuuteen, arvostavaan kohtaamiseen sekä kodin, päiväkodin ja koulun sujuvaan vuorovaikutukseen

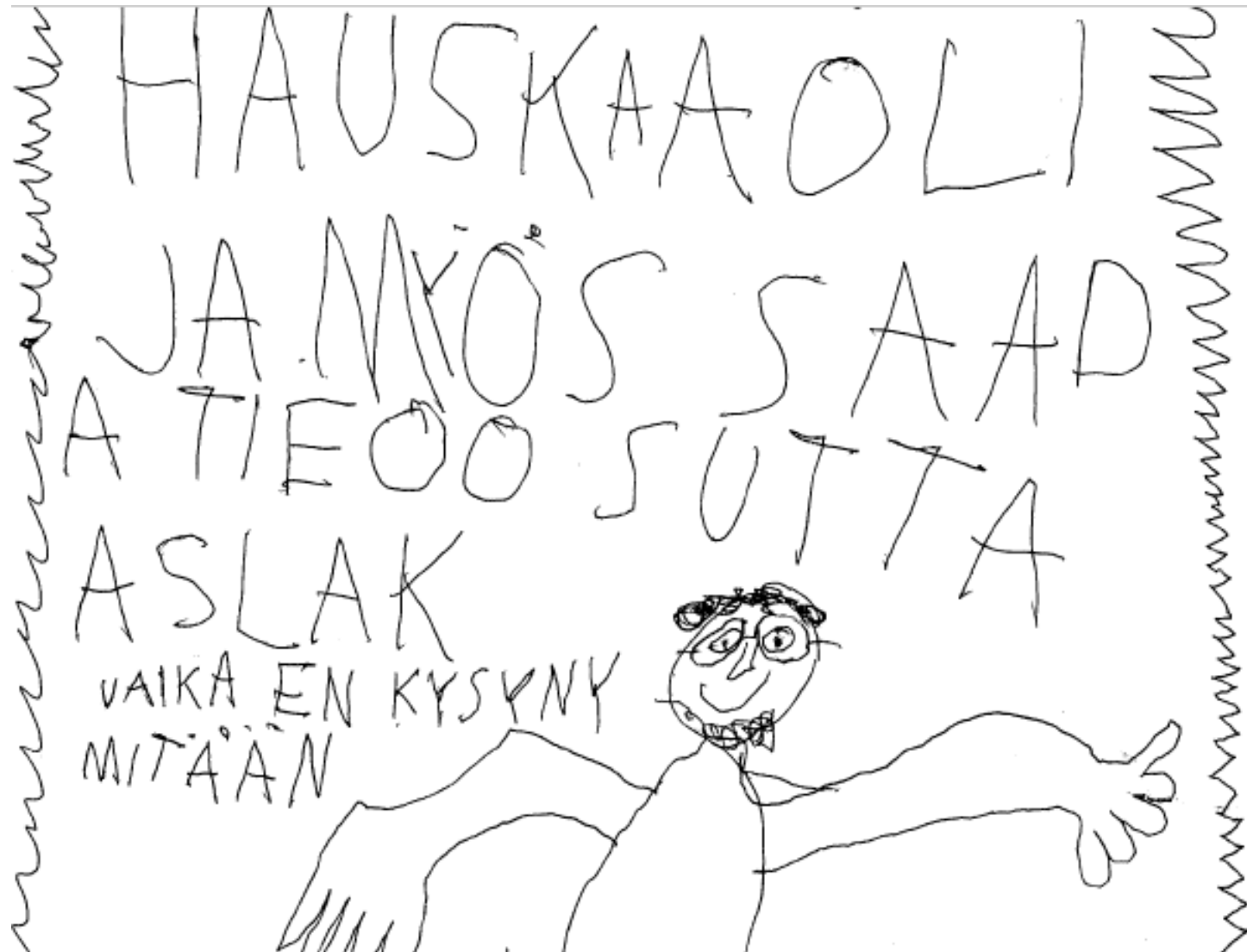

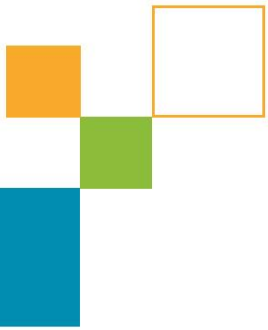
- > Elävä kirjasto
 - > Messuvanhempainilta
 - > Kokemusasiantuntijat
 - > Vertaisryhmätoiminta (äidit, isät)
 - > Kerhotoiminta kohdistetusti (tunne- ja vuorovaikutustaidot, yksinäisyys, kaveruus jne.)
 - > moninaisuuden päivä
 - > yhdenvertaisuustyöpajat
 - > teemalliset, dialogiset vanhempainillat ja muut kodin ja koulun yhteistyötapahtumat (peli-ilta, some-ilta, isät ja papat, pelisäännöt)
 - > vanhempainiltamallit (dialoginen, hyvä startti, eskarista ekalle)
 - > Päivän tärkein ateria
 - > Koulun Korva
 - > Kodin apukädet
 - > pop-up –koulupäivä, hyvinvointiviikko
 - > erityisliikunta esiin (esteteetön talvirieha)
 - > lukemaan, liikkumaan kannustaminen eri tavoin
- YHTEISÖLLISEN OPPILASHUOLLON HYÖDYNTÄMINEN

Huoltajia mukaan mm. oppilashuolto- ryhmiin?

-
- Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista.
 - Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen.
 - Monialainen asiantuntijaryhmä (ei ohr), käsittelee yksittäisten oppilaiden asioita

**Luottamus syntyy kun ihminen tuntee tulevansa
kuulluksi; nähdyksi ja arvostetuksi.
Tuolloin uskalletaan puhua myös vaikeista asioista.**

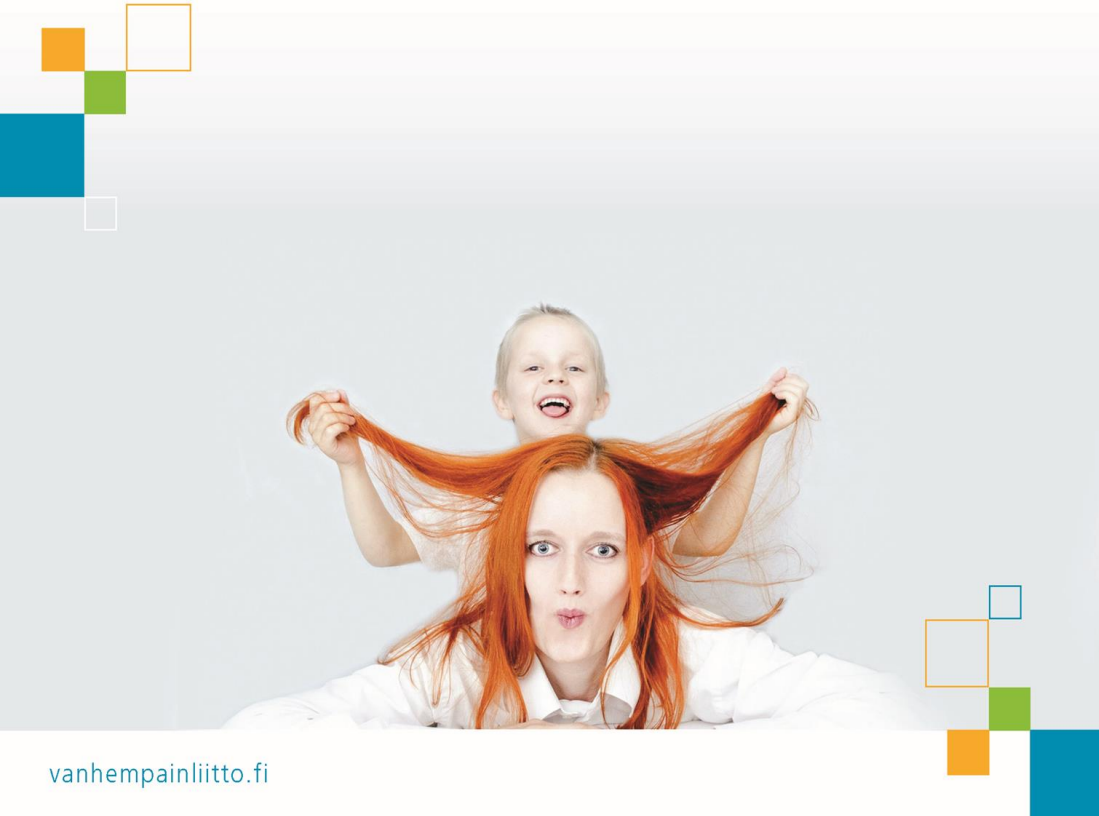

Mietippä iha ite omalle kohalle, miten sinun arkeesi vaikuttaisi, jos:

- rutiinien ja odotusten muutokset aiheuttavat hämmennystä ja lukkotilanteita
- lukeminen ja laskeminen onnistuu vain mekaanisesti
- on kömpelö arkiaskareissa
- aistiyliherkkyys on voimakasta, jopa kivuliasta
- vaatteiden vaihtaminen unohtuu eikä ruuanlaitto suju
- suihkussa käynti unohtuu
- asunnon siivoaminen ei tunnu merkitykselliseltä toiminnolta
- tuttujen ihmisten ja paikkojen hahmottaminen on vaikeaa
- virastoasiat ja laskunmaksu eivät suju
- bussissa liikkuminen tuottaa ongelmia
- oppitunnit ovat stressaavia henkisesti
- ihmissuhteet puuttuvat, ahdistavat tai ovat jatkuvien ristiriitojen sävyttämiä
- auktoriteetteja on vaikeaa ymmärtää
- unihäiriöt ovat tavallisia, vuorokausirytmä voi mennä helposti sekaisin

11 diagnoosia ja hyvä elämä?

vanhempainliitto.fi

- Aspergerin oireyhtymä
- Adhd
- Kaksisuuntainen mielialahäiriö
- Epävakaa
persoonallisuushäiriö
- Depressiivinen
persoonallisuushäiriö
- Estynyt
persoonallisuushäiriö
- Riippuvainen
persoonallisuushäiriö
- Sekamuotoinen
persoonallisuushäiriö
- Postraumaattinen
stressihäiriö
- Traumaperäinen
dissosiaatiohäiriö
- Vääristynyt minäkuva

A faded background image of two men in a parking garage. One man in a light blue button-down shirt and glasses looks up at the ceiling, while the other man in a dark t-shirt looks towards the left. A car is partially visible in the upper left corner.

Kukkuu! Ovatko kaikki merkitykselliset tahot mukana auttamassa ?

Onko tarpeeksi (oikeaa) tietoa?

...opettaja, erityisopettaja, äiti, isä, mummu, pappa, veli, sisko, avustaja, ohjaaja, valmentaja, psykologi, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja, neuropsykologi, neuropsykiatri, erikoislääkäri, psykiatrian erikoislääkäri, rehtori, psykiatri, kuntoutusohjaaja, yksilövalmentaja, asumisen ohjaaja, kuraattori, koulusosionomi, psykiatrinen sairaanhoitaja, puheterapeutti, Si-terapeutti, toimintaterapeutti, työvoimavirkailija, kelan virkailija, talkkari, keittiön täti, opintoneuvoja...

toimintakykyarvio.fi

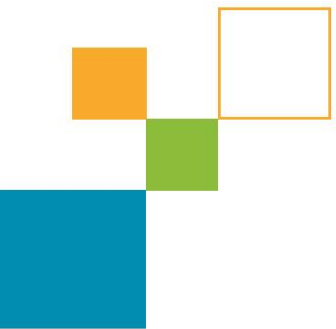
Tervetuloa toimintakykyarvio.fi –palveluun!

Toimintakykyarvio.fi on Oppimis- ja ohjauskeskus Valterissa kehitetty palvelu toimintakyvyn kuvaamiseen. Sen tarkoituksena on selvittää oppilaan, huoltajan ja oppilaan arjessa toimivien ammattihenkilöiden yhteinen näkemys oppilaan toimintakyvystä. Toimintakykyarviosta saatavaa tietoa voidaan käyttää oppimisen ja siihen liittyvän tuen järjestämisen, oppilaanohjauksen sekä esimerkiksi pedagogisten asiakirjojen laatimisen tukena. Kun toimintakykytieto on koottu, tavoitteiden asettaminen ja opintopolun suunnittelu helpottuu. Toimintakykytieto voidaan siirtää myös toisen asteen oppilaitokseen, jotta riittävä tuki on saatavilla opintojen alusta lähtien. Toimintakykyarvio soveltuu käytettäväksi kenelle tahansa perusopetuksen oppilaalle.

Toimintakyvyn kuvaus ja oppimisen tuki

Toimintakyky – käsitteellä ymmärrämme oppilaan fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia edellytyksiä selviytyä jokapäiväisen elämän toiminnoista kotona, koulussa, vapaa-ajalla ja harrastuksissa – ympäristössä, jossa hän elää. Oppilaan toimintakykyyn vaikuttavat hänen terveydentilansa sekä ympäristön myönteiset ja kielteiset vaikutukset. Toimintakykyajattelumme pohjautuu kansainvälisen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitukseen (ICF- International Classification of Functioning, Disability and Health).

Toimintakyvyn kuvauksen avulla saadaan selville oppilaan, huoltajan ja oppilaan arjessa toimivien ammattihenkilöiden yhteinen näkemys oppilaan toimintakyvystä. Toimintakyvyn kuvaaminen lisää keskustelua oppilaan, huoltajien ja koulun välillä. Arkeen kuuluvien ihmisten näkemys auttaa oppilasta tunnistamaan oman toimintakykynsä vahvuudet ja tuen tarpeet selvemmin. Toimintakykyarviosta saatavaa tietoa voidaan käyttää oppimisen ja siihen liittyvän tuen järjestämisen, oppilaanohjauksen sekä esimerkiksi pedagogisten asiakirjojen laatimisen tukena. Kun toimintakykytieto on koottu, tavoitteiden asettaminen ja opintopolun suunnittelu helpottuu.

esteettömyysluotain.fi

- luotaimella on mahdollista paikantaa neuropsykiatrisen diagnoosin omaavan lapsen tai nuoren toimintaa haittaavia esteitä ja vastaavasti löytää toimintaa auttavia keinoja.
(Esteetön lapsuus –hankkeen mobiilisovellus ja nettiversio)

Nähty, kuultu, kohdattu, osallinen

- Esteettömyys
- Saavutettavuus
- Osallisuus
- Tasa-arvo
- Yhdenvertaisuus
- Suvaitsevaisuus
- Asenteettomuus
- Ennakkoluulottomuus
- Sensitiivisyys

Turvallisessa tilassa...

- Uskaltaa tulla esiin tarpeineen ja tunteineen, haasteineen ja vahvuuksineen
- Mietitään tuen tarpeet ja konkreettisia ratkaisuja arkeen
- Nähdään pienetkin kyvyt, vahvuudet ja voimavarat arvokkaina
- Edetään kohti mahdollisuuksia ja potentiaaleja
- Uskotaan hyvään

Eväät mielekkääseen elämään?

vanhempainliitto.fi

1. Rakastavat, huolehtivat ja välittävät vanhemmat (*kuminauha*)

2. Ammattilainen, jolla on sydän paikallaan (*aitous*)

3. Vahva oma itsetunto, identiteetti, minäkuva, luja luonne, sisukkuus, periksi antamattomuus (*elämä on*)

Lähde: aikuiset ASD-henkilöt ympäri maailman 2006-2013

*”Toisen ihmisen näkeminen ei ole ensisijaisesti
aikakysymys, vaan läsnäolokysymys.”
(Maaret Kallio)*

**”Kyllä aivoja tarvitaan työelämän kehittämiseksi.
Mutta sitä ennen: kahvihuoneeseen lorvailemaan.”
(Minna Huotilainen)**

Kiitos!

**vanhempainliitto.fi
kodinjakoulunpaiva.fi**